

MÖRTÉNETI LAPOK.

FELELŐS SZERKESZTŐ
K. PAPP MIKLÓS.

Megjelenik minden vasárnap. — Előfizetési ár: Félévre 6 f. Egész évre 12. f. — Szerkesztőségi iroda: Lyceumi nyomda. — Kiadó hivatal: Gr. Teleki Domokos ház nagypiacz.

Tartalom: Nehány lap Erdély történetéhez. (Az erdélyi bizottság levele 1711-ben az udvari cancelláriához.) Közli K. Papp Miklós. — A bécsi titkos levéltár okleveleiből. (III. közlemény). — Consultatio Fogarasiensis. (II. közlemény). — Deés város levéltára. (XVIII. közlemény). Közli K. Papp Miklós. — A sztyávnicskai levéltárból. (I. közlemény). Közli Szilágyi Sándor. — Oklevelek a török véduralom korából. (IV. közlemény). — Gróf Széchenyi István br. Wesselényi Miklóshoz.

NEHÁNY LAP ERDÉLY TÖRTÉNETÉHEZ.

(Az erdélyi bizottság levele 1711-ben az udvari cancelláriához.)

Közli: K. Papp Miklós.

 mig a Rákóczi mozgalmak tartottak, a szegény és sokat zaklatott Erdély katonai kormányzat alatt tartatott, s az Apafi Mihály halála után keletkezett kormányzéknek nem igen maradt más feladata, minthogy a fegyveres hatalom nyers parancsait végrehajtsa.

Bánffy György, az első gubernatora Erdélynek, soha sem birta állásának hatalmi körét és tekintélyét biztosítani. Sok jóakarát volt benne, de kevés erély ama korhoz, mely hivatva lett volna Erdélynek visszaadni nem-

zeti fejedelmét, melynek utolsó sarját ott pusztíták el Bécsben a dorbézolás és semmit nem tevésben!

A gubernium tagjai is lassanként kihaltak, s midőn Bánffy is behunyta szemét, a gubernium tényleg három tagból állott. Azt óhajtotta volna az ország, hogy a teljes szám betöltessék, de az történt, a mit onnét felülről parancsoltak, s így neveztetett ki egy 16 tagból álló deputatio. A bécsi kormlátnokság ugyanakkor Gr. Kornis Zsigmondra ruháztatott.

E deputatio elnöke, (Gr. Haller halála után) mint az alább látható oklevél is mutatja Wesselényi István volt. Nem sok szerencsével dicsekedhetett ő is. Erdély folytonosan sanyargattatott, s ő és társai nem bírták a csapásokat az országról elhárítani.

A bizottság 1711-ben jan. 29-én Medgyesen működött. Innét kelt az alábbi, sok tekintetben nevezetes oklevél a Bécsben székelt erdélyi udvari cancelláriához, melyben Erdély sorsa elég hű vonásokban van leírva. A kivetett hadi adó mennyiség aránytalan nagyságáról panasznak, melyet Erdélyben felhajtani képtelenek, ha csak meg nem fosztják a népet az utolsó igavonó marhájától is.

A levél többi része a kormányzék és törvényhatóságokhoz történendő kijelölésekről szól, Csáki István, Boér Ferencz, Apór Péter és Száva megtért hiveknek kegyelemben vissza fogadását s főispáni hivatalukba igatásukat kéri.

De ime szóljon maga a ritka becsű levél, melynek eredetije az erdélyi udvari Cancellária levéltárában van (5 sz. 1711.]

Szolgáunk és Istentől minden áldásokat kívánunk Kegyelmeteknek!

Vettük, Kegyelmetek 7-ma praeteritis Novembris, ugy 24 Decembris datált leveleit; vettük azzal az ő Felsége kegyelmes Rescriptumát is alázatosan; quod ad Hyberna méltóságos Generalis Ur maga ide Medgyesre feljövén az ő Excellentiája sok requisitójára; ultro citroque ez hazának mostani Statusától lett sok remonstratioink után, kellett condescendálnunk arra, hogy pro hoc anno militari adjunk in natura buzát cub. 61917, szénát curr. 56150, zabot cub. 100300 az mely is, noha az elmúlt természetlen esztendőhöz képest ennek, a másként is Isten sok ítéletei között fetregő szegény hazának igen terhes quantum; de az hus és bor ára minket teljességgel desperatorra juttatott, hogy abból ez az szegény ország soha ki nem gázol, a mely is inclusive azzal az $\frac{68}{m}$ forinttal, a kit pro prioribus mensibus felvettettünk vala, determináltatott in fl. Rhen. 225000, sub conditionibus accordatis et annexis, még pedig erre is ugy condescendált a Méltóságos Generalis, hogy az suspendált militia requisitjét, az mely circiter még $\frac{60}{m}$ forintokat importálna, ugy remittálja, ha a felséges udvar azt más provinciákból pótoltatja; melyről hogy recurráljunk ő felségéhez, arra időt engedett, és hogy maga is ennek az országnak tehetetlenségét fogja remonstrálni ígerte; arról is cautiót tett Méltóságos Generalis Uram, hogyha a kiment két regiment casu quo visszacommandiroztatnék, ugy annak is competens quantumától gondolkodjunk, mert az ő Excellentiája tőlünk fogja kívánni. Megítélheti már Kegyelmetek, hogy sufficiálhassunk annak az nagy summának lefizetésire. Mi ugyan ő felségének irtunk, alázatosan remonstráltunk tehetetlenségünket; mert noha hogy ne láttassunk az ő felsége szolgálatjában refractariuskodni annyi naturaleról s pénzről repartitiót tettünk, ki is küldettük; de az pénz hogy felkelhessen? majd tehetetlenek tartjuk; melyet ő Excellentiájának is, sub forma protestationis, megüzentünk. Most van egyszer ideje, hogy Kegyelmetek succurráljon és a debita instantiákat ne praeteriálja; másként,

a mint feljebb is írók, mi bizony ebből ki nem gázolunk. Hát ha még a suspendált summa is a nyakunkban vettetik, remélhetnénk egyebet utolsó romlásnál; csak a kit felvettettünk is, soha bizony in parata pecunia hogy megadhassa ez az ország nem sufficiál, hanem ha az marháját szedik el, és ugy osztán az oeconomianak vége szakad, és ha megremélhetnénk is Erdélyben valahol valami pénz, annak szinte semmi circulatiója; mert a Városok többire inficiálodván a Contagioval, semmijét nem distráhalhatja a szegény provincialista, az honnét mindenek ára olyan exile pretium rászállott, hogy az legbővebb esztendőben sem volt Erdélyben olyan olcsóság mint most; ugy sem adhatja, mert az pénz teljességgel közöttünk elfogyott.

Miként reponálta ő felsége kegyelmesen az officiumok resolutióját, az Gubernium és Tabula Judiciaria erectiojára, alázatosan megértettük; melyről is conferálván M. Generalis Urammal, ő Excellentiája arra inclinált volna, hogy noha az udvar relegalta a candidatiókat, usque dum per modernum contagionis malum et alias circumstantias fieri poterit, eo non obstante, csak követnék el a candidatiot és adnók fel ő felségének, maga is ő Excellentiája remonstratiót tenne mellettünk. De minthogy az ő felsége kegyelmes rescriptuma, hogy mi azt udvar hire nélkül cselekedjük, attól mintegy prohibeál, másként erectio Gubernii et Tabulae Judiciariae, a Statusok concursusa nélkül nem lehet, conveniensebbnek itültük, hogy ő felségének instáljunk alázatosan azon, engedjen hová hamarébb egy kisgyűlést celebrátatni, melynek alkalmatosságával az candidatiók mehessenek in forma fel; nem a deputatio erectiojakor megengedteték; az idő pedig Isten jóvoltából nem olyan szoros most, mint akkor vala.

Csáky István Uram ispánságában való bémenetele iránt mit parancsoljan ő felsége alázatosan értjük és ahhoz conformálni magunkat el nem mulatjuk. Ő Kegyelmet a deputatio se egyszer se másszor restituálta, sőt ellenzette, hogy az udvar parancsolatja nélkül ő Kegyelme ne involáljon; micsoda fundamentumon

épített ő Kegyelme, azt maga tudja. Azon az uton kívánta Boér Ferencz Ur a krasznai ispánságban való beállítását a deputatiótól: ugy Apór Péter Ur is az Küküllő vármegye ispánságban. De minthogy mi azt tudjuk, hogy talium redeuntium *) restitutio sit pure Majestaticum, magunknak azt az sphaerát nem vendicáltuk; másként is az Apór Uram ispánságban mint egy cambium vagy, mikor az háromszéki királybiróságot ő Kegyelmének conferálták azzal amához való jussát remittálta; melyről irás ugyan nincsen, de egynéhány közülünk arról atestálhat, hogy a szegény Haller Uram mondotta, hogy Apór Uram minden praetensióját, ha mi lehetne a Küküllő vármegyei ispánsághoz, remittálta; ama nyugadalmasabb hivatal levén azzal váltja fel. A mi élt a szegény Haller Uram, soha nem is emlegette, hogy még praetendálna hozzája; hanem a miolta ide, Medgyesre jöttünk, azolta erigálta az iránt való praetensióját. Igy Száva Mihály Ur is az Záránd vármegyei fő ispánságban, praeterita deputatione csak beállott, fungál; mi nem tudjuk ő felsége restituálta é, vagy nem? De ha szintén per gratiam Suae Majestatis fuisset etiam restitutas, ugyan csak a rendes uton kellett volna ő Kegyelmének járni, és a deputatio concursusával kellett volna hivatalában beállani.

Kornis István és Mikola László Uramék iránt való resolutióját ő felségének látjuk, quorum prior jam investitus, alter autem Claudiopoli existens, propter recenter illic ortae contagionis suspicionem, ad tempus suspensus. De ennek alkalmatosságával ilyen defferentia oriálódott, Kornis Uram tam prioritare religionis, quam etiam jure successionis, praetendálta az bátyja helyét; Naláczi és Biró Uramék pedig az ő felsége in anno 1697 et die 20 Maji emanált kegyelmes resolutiójának inhaereálván, a hol a parancsoltatik, juxta seniam incorporationis legyen a sessio is ne videantur benignissimis Suae Majestatis,

*) Az az: olyanok, kik azelőtt II. Rákóczy Ferencz hívei voltak, s később a császár hűségére visszatértek.

resolutionibus perperam uti, a deputatióban pro decisione proponálták; és ha ő Kegyelme praetensiójokat nem remittálták volna, vi resolutionis et praxis, tam in Gubernio, quam etiam Principum tempore usitatae, mi ő Kegyelmekek a cessiót nem imponálhattuk volna; interim, hogy az ő felsége szolgálata remorát ne szenvedjen, ex civilitate, Kornis Urat cum protestatione de ulteriore consequentia praemittálták; szükség azért, pro anteventendis ulterioribus difficultatibus, hogy Kegyelmekek erről a casusról egy regulata normát irasson; mert akár Gubernium erigáltassék, akár deputatio, vagy akár mi csoda dycasteriuma legyen ő felségének Erdélyben, vacantiák naturaliter csak lesznek; ha nem leszen aziránt egy bizonyos mensuránk, mindenkor lesznek difficultások, és talán nem mindenkor sopiálhatjuk oly könnyen mint most. Ilyen lesz, elhiszszük, a Mikola Ur bejövetele is, ha téneálna az, hogy vi successionis praetendálhatná ő Kegyelme a sessiót, ugy a legelső hely competálna ő Kegyelmének; mert azé volt az első sessio, a kinek ő Kegyelme succedál.

Facultáltatván az ő felsége kegyelmes rescriptumában, hogy mi is püsztá alkalmatosságocskáinkban per vices kilátogathassunk, osztottuk magunkat három classisokra, ugy hogy az ő felsége kegyelmes intentiója szerint mindenkor in residentia deputationis, ex tribus Nationibus et quatuor Religionibus öt deputatos continuuskodjék s folytassa a dolgokat, noha az igen ritkán esik meg, hogy csak az öt ordinarius legyen jelen; ha pedig valami olyan nagy dolgok occurrálnak, akkor az egész deputatio occurrál; másként, ha valami páusánk nem lenne, nem subsistálhatnánk; mert ha az erdélyi nemes ember nem lát oeconomiához, csak tarisnyát veszen az nyakában, kivált ebben az boldogtalan időben, ujonnan kell minden oeconomiánkban fundamentumot vetnünk, pedig cselekedtük ex annuentia Domini Generalis Commendantis.

Az ő felsége kegyelmes resolutiója egyik paragraphusából ugy látjuk igen súlyos conclusum lett az abalienatus Magyarok *) iránt, a hol az iratik „et quorum

*) Vagyis: II. Rákóczy Ferencz párhívei.

seu personarum, seu bonorum statum, non amplius alicui revisioni, verum immediatae et indubitatae executioni obnoxium esse noveritis.“ Mi ugyan az ő vétkes cselekedeteket nem szépitjük; hogy az ő felsége sok kegyelmes oblatióival nem abutáltak volna, nem tagadhatjuk; de vigore legum etiam patriarum arra érdemeseknek valljuk. De az ilyen forma processus szabadságunk, hazánk törvényének, s az ő felsége kegyelmes diplomájának nem kevésé praejudicál. Vadnak édes hazánknak arról irott jó törvényei, a kik az olyan publicae pacis perturbatores érdemek szerint megbüntetnek; és csak ő felsége méltóztassék felállítani a dycasteriumokat, folyhat az ő dolgok az rendes processuson, érdemlett büntetéseket is, a kik mint érdemlik, ugy veszik el, a melyre is, ugy látszik, inclinál az ő felsége kegyelmes resolutiója is, a hol ő felsége segreálja az erdélyieket a magyarországiaktól, és quasi relegantur ad legalem Dioetam tandem erigendam. Magyarországon támadott ez az tűz, isti fuerunt quasi per rapinam illorum infecti, mégis azok in legali Dioeta legitimo modo proscibáltattanak. Mi erről rescribáltunk és remissióját alázatosan depreáltuk; szükség, hogy Kegyelmetek is, pro Zelo erga patriam et bonum publicum az ilyenekre igen rávigyázzon, és remonstrációkat tegyen, mennyire praejudicáljon hazánk szabadságának, törvényének.

Az Kemény Jánosné asszonyom dolgában, hogy Kegyelmetek is informatus legyen, szükséges; kinek is már megholt nagyobbik fiát Enyedről a sudiis, Rákóczi ur erőszakosan elvitetvén, az mint az ott való professorok attestálnak, maga is Storge materna ducta, velle kiment, azon kívül két igen gyermek fiát magával elvivén, az nagyobbik, mikor megholt, tizenkilencz esztendőben járt, a két kisebbnek egyike 18, másika 15. Már megitélheti Kegyelmetek: erantne capaces, ut arma sumant contra Sum Majestatem?

Az asszonyt nem mondhatjuk temere reduxnak, a mint az akkori Generalisoknak, ugymint Generalis Montecuculiis Uram levelei mutatják, ki is akkor confiniorum

istorum Commendans volt; kiknek is copiáját, pro directione, Kegyelmeteknek felküldettük. Méltóságos Generalis Ur ugyan pro intentione a sajói jószágit nekik megadta, a többi iránt hogy a deputatio ő felségénél alázatosan intercedáljon, instálnak, kiket merita avita et imperfecta illorum aetas excusálhatnak; jövődöben ő felsége szolgálatjára nevedő jó hazafiai lesznek belölek, reménljük.

Megvalljuk, egész bizodalommal valánk, hogy propter intemeratam fidelitatem, s az alatt jószágunk romlását, minden külső belső értékecskénk pro contestanda nostra devotione elköltését ő felsége kegyelmesen ponderálván, notabilis consolatióknk leszen. De nem kevésé szomorit bennünket az ő felsége kegyelmes rescriptuma, a melyben ő felsége afejérvári dominiumot cedálja ugyan a deputatióknak, de azt is annectálja: e contra vero, quae ejusmodi „deputationis membris ex Fiscalibus hucusque bonis pro meliori sustentatione subministrabantur, in posteram penitus cassentur, proque aerario nostro applicentur;“ ezen az utón nekünk, nem hogy consolatióknk lehetne, hanem inkább az évő falatot veszik ki a szánkból! Mert a mi jószágink, kik sub protectione Suae Majestatis maradtunk, erant exposita omnium rapinis; anyira is elrontották, hogy közülünk sokaknak maga jószágiban csak egy éjszakai még hálásra való commoditása sincs; az fejérvári jószágot is penig Kegyelmetek ugy gondolja, hogy az igen romlott pusztá jószág, s annak proven-tusa bizony nem extendálódik annyira, hogy csak kettőnek vagy háromnak közülünk, pro re nata et obvenientibus necessitatibus sufficiálhatna; ámbár ha mások által informáltja is az felséges udvar magát, így tanálja. Hát tizenhat személynek, hogy sufficiálhasson? hát azon kívül páterek, papok, professorok fizetése, ha excindál-tatik, nem hiszszük, egy részre ötven forint redundáljon; és így e nekünk nem consolatióknkra, hanem nagy megszorítottásunkra való resolutió lenne; melyet sub spe melioris resolutionis ő felségének alázatosan remonstráltunk.

Mind a Haller Gábort illető rész

jóságot, mind peng a kiknek közülünk keze alatt Fiscalitások vadnak, az ő felsége kegyelmes rescriptumaszerint, quae? qualia? quanta? cujus familiae? specificaeque cujus Rebellis erant? a quove? quamdiu? quali modo ac conditione possidentur? hitelesen conscribáltatván, hová hamarébb felküldjük.

Ultimarie, minthogy a quantumot, annak subrepartitióját, a közül való accordát Kegyelmeteknek felküldettük, abból láthatja Kegyelmetek, a Diplomaticum quantumot mennyivel superálja, ha secundum ordinariam taxam computáltatnak az naturalék, az minthogy ugy is kell lenni, etiam vi accordae modernae, hogy valamennyi naturalék pro militia administráltatnak, azok a taxa szerint ingrediáljanak a computusban is; a melyek peng ex quanto superabundálnak és az militiának nem fognak kívántatni, azokat ugyan in natura a magazinumokban administráltasuk, de in computu praetio fori irattatnak bé. Már az egész naturalék, ha in taxa ordinaria computáltatnak, quantum istud militare $\frac{500}{m}$ forintra felhágná; de minthogy nem tudjuk még mennyi decedál az magazinumokban adandó naturalékból, ahhoz képest Kegyelmeteket arról nem tudósíthatjuk. A constál, hogy a Diplomaticum quantumot ugyan csak excedálja sokkal, ha ő felsége in consolationem ruinate istius provinciae ante hybernium anni proxime sequentis in parata pecunia bonificáltatná, igen kegyelmesen cselekedné, mégis kicsin fundusa lenne osztán az országban, melyből a jövő hyberniumi sok nehézségeket pótolhatná.

Lévén a deputatióban az Evangelikusok *) részéről egy vacantia, szükségesnek itéltük annak supplementumára bizonyos candidált subjectumokat praesentálni, ugymint: Hosman János Urat, Kelpius György segesvári tanácsbéli és Czirner András besztercei tanácsbéli Urakat, kik közül recommendáltott Hosman Ur. Ugy az Unitarius atyfiak is praesentálának pro registratore Cancellariae Aulico Transylvanicae három subjectumokat, minthogy

értették Simon Mihály Urak lejövő szándékát, ugymint Maurer István, Rákosi Péter, Biró Móses Urakat, kik közül is az elsőt recommendáljuk. Cl. Catholicus atyafiak in vacantiam Referendarii praesentáltanak három subjectumokat, ugymint Kozma Kelemen, Boér Joseph és Kereszturi Miklós Urakat; melyet is a deputatio látván, hogy az ő felsége eziránt való kegyelmes resolutiójával nem egyez, ex obligatione sui officii nem acceptálhatott; ugy per formam recommendationis az ő felsége resolutiója szerint fel sem küldheti; látván ilyen difficultásokat az két subjectumok iránt: Boér Joseph Ur az ő felsége kegyelmes rescriptumában világosan excusatusnak iratik, ő felségét peng ily rejectum subjectumnak újolag való obtrusiójával nem látta helyesnek molestálni az deputatio: ugy a partibus Rakoczyánis nem régen visszajött Kereszturi Miklós Ur, kivált ily officiumra való praesentatióját nem itéltük illendőnek lenni; mindazáltal, minthogy ő Kegyelmetek ezen opiniójoktól recedálni semmiképpen nem akartak, kívánták, hogy ez szerint küldjük fel, lássa az felséges udvar, mit fog determinálni felőle. Ezzel Isten oltalmában ajánljuk Kegyelmeteket. Kegyelmeteknek jóakaró atyjafiai.

Medgyes 29. January 1711.

VESSELÉNYI ISTVÁN sk.

LUDOVICUS NALÁCZI m. p. CONRAD SAMUEL sk.

A BÉCSI TITKOS LEVÉLTÁR. OKLEVELEIBŐL.

VI.

Bornemisza Gergely és Sárkány Pál egri kapitányok levele I. Ferdinánd magyar királyhoz, — melyben értesitik arról, hogy Ferencz deák kivallotta az összeküvés több más részeseit; továbbá több levelet küldenek fel, melyeket fentnevezett deák elfogatásakor elszórt, de a melyek megtaláltattak; kéri ő felségét, hogy

*) Az az a százszok.

az összeesküdtek javaiból nekik is juttasson Kelt Egerben 1553. Augustus 4-dikén.

Sacratissima Regia maiestas domine domine
et princéps clementissime.

Perpetuorum seruitiorum nostrorum in gratiam maiestatis vestre sacratissime, humillimam et paratissimam exhibitionem, quod nuncium Regine vidue et Petri Pethrowijth nostri emissi homines interceperint, et heri captum Agriam adduxerint, maiestati vestre sacratissime die hesterna perscripsimus, simul et fassionem eiusdem nuncij ad fidem suam pronunciatam, cum certis literis, maiestati vestre sacratissime transmisimus; jdem autem nuncius Franciscus literatus, hodie duriuscule interrogatus, fassus est, ex ore clementis Arthandij audisse, quod et Joannes Therek Juramentum ad factionem hanc ipsi Arthandy deposuisset, dixit eciam Waradienses ciues juratos esse, vt dum Petronith eo venerit, ciuitatem ei dedunt, de quibus negotijs reuerendissimum dominum Waradiensem iam certificabimus, vt sibi precauere sciat, et tales proditores punire, Christoforumque Hagijmassij et Nicolaum Orbaj participes factionis idem nuncius narrauit, hodie rursus allate sunt alie litere, quas dictus nuncius, dum caperetur, sparse proiecerat et nunc inuente sunt, ex quibus maiestas vestra sacratissima plura cognoscet, de cetero eciam si quid intelligi poterimus statim maiestatem vestram sacratissimam certiore reddemus, verum maiestas vestra sacratissima dignetur post hac minas imponi facere, quo cicius literas perferant, ceterum supplicamus maiestati vestre sacratissime domino et principi nostro clementissimo, dignetur ex Regia clementia, de bonis talium factiosorum etiam nos gratiose prouidere, quod maiestati vestre sacratissime fidelissimis ac perpetuis seruitijs nostris inseruire valeamus, clementissimam maiestatis vestre sacratissime relationem expectamus, deus omnipotens maiestatem vestram sacratissimam pro commodo et salute huius Regni ac tocius Reipublice Cristianitatis diutissime ad vota sua conseruet, omnesque cogitationes prosperet. Ex Arce Agri-

ensi die 4. mensis Augusti anno domini millesimo quingentesimo 53.

Eiusdem maiestatis vestre sacratissime
fideles subditi
GREGORIUS BORNEMYZZA
PAULUS ZARKANDIJ.

Scriptis iam literis, Rursus durius inquisitus respondit jdem Franciscus literatus Zegediensis hyeme preterita se missum fuisse ad Kazzon passam, jnter ceteraque dixisset jdem Kazzon, nuncium eius de factio-
sis vera esse. Ex quo eodem tempore quatuor equites Transsiluanienses Melchioris Balassa fuissent capti et ad ipsum passam adducti, qui quoque ad jnterrogata passe respondissent sexingentos equites propé castrum Dewa promptos esse aduentumque filij quondam Joannis Regis expectare et Melchiorrem Balassa partem eius fouere, cuius tamen filij Regis tarditas valde ipsis displiceret.

Vltierius domine clementissime ex cedula Adriani literati presentibus jnclusa maiestas vestra sacratissima alia negocia jntelliget clarius.

Rursus jdem Franciscus literatus retulit certo audisse et intellexisse, cum dominus Zaj erat apud passam Budensem, quod passa interrogasset an haberet instructionem ad Imperatorem de partibus Regni Transsiluaniensis et dicione filij quondam Joannis Regis, cum jdem dominus Zaj respondisset, habere jnformationem a maiestate vestra sacratissima eciam de illis partibus, passa precursorem suum statim expediuit ad Rurzlan passam, quo negotium filij Regis quondam Joannis ita tractaret, vt antequam dominus Zaj cum muneribus eo veniret quibus forte cesar alliceretur, namque vt jdem Franciscus refert filium cesaris maiorem natu Rurzlan passa valde timet, et jdem Rurzlan hunc Thaijgon passam fratrem suum propterea locasset Budam, vt si quid Imperatori accideret, sub pretextu modernorum factionum aliquomodo sibi prouidere posset.

Nos et dominum Waywodam et reuerendissimum dominum Waradiensem de omnibus in quibus officium ipsorum concernere putauimus jn rem maiestatis vestre sacratissime edocuimus.

Külczim: Sacratissime Romanorum Hungarie Bohemieque etc. regie maiestati domino domino et principi nostro clementissimo. (Eredetije a bécsi cs. titkos levéltárban.)

VII.

Az erdélyi püspöknek I. Ferdinánd királyhoz intézett levele, melyben értesíti, hogy Petrovics Péter egy levelét kezéhez kapta, s azt melékeltlen fel is küldi; kéri, hogy Erdély megoltalmazásáról gondoskodják, s különösen Hallert utasítsa, hogy Gyula-Fehérvárt a szükséges hadiszerekkellássa el; holnap a vajdakkal fog tanácskozni s azután folytatja utját Gyula-Fehérvár felé. Kelt Tordán 1553. Augustus 7-dikén.

Sacra Regia Majestas
domine domine clementissime.

Premissa fidelium servitorum meorum et orationum devotarum in gratiam Vestre Sacratissime Majestatis commendacione, circa noctem dum hic hospicio condescendissem iturus Albam Juliam accipi exemplum litterarum Petri Pethrouijt, quas presentibus inclusas ad Sacratissimam Majestatem Vestram misi, clementer conservacioni Regni providere dignetur, alioqui hoc regnum proculdubio ad manus Turcharum deveniet, de subsidii oblatis contribucione ego parvam spem habeo a nobilibus, a Siculis nullam, a Saxonibus aliquam, proventus Episcopatus mei non administrantur propter factiones que in dies increbrescunt, Albam Juliam nudam esse dicunt, immo mei jam hac hora ad me scripsere, locus relictus sine municionibus omnis generis, Supplico humilime Vestrae Sacrae Majestati dignetur subito mandare Hallero, ut pulveribus, plombo, barbatis, falconetis et majoribus tormentis, ex armamentario Cibiniensi Vestrae Sacrae Majestati provideat celerime, ne locus mox pereat per harum rerum defectum, nunc magnopere esset necesse si sacra Majestas Vestra copias aliquas ad partes regni superiores versus Cassoiuam, Varadinumque expediret ex sua clemencia ad confirmandum animos vacillantes quorundam et huc pro intertencione gentium aliquam pe-

cuniam miteret, donec vehemencia concitatorum animorum mitigaretur vel sopiretur, hec ego prudenti consilio Vestrae Sacrae Majestatis mature providenda relinquo, hic cum dominis Vaivodis cras una consultatur sumus, postea ego Albam descendam satis (ut ad me mei scribunt) uastatam et desertam. Vestram Sacratissimam Majestatem Deus optimus Max: conservet felicem cum suis omnibus universe Reipublicae Christiane. Datum Thorde septima Augusti, anno Domini M.D.L.III.

Ejusdem Vestrae Sacrae Majestatis
fidelis Cappellanus.

Regina Isabella non sincero animo egit negocia sua cum Majestate Vestra Sacratissima, qualitercunque interpretentur illius fidem aliqui apud Sacratissimam Majestatem Vestram, res dolum indicat.

Episcopus Transilvaniensis.

Külczim: Sacre regie maiestati domino, domino meo clementissimo.

(Eredetije pecséttel a bécsi cs. titkos levéltárban.)

CONSULTATIO FOGARASIENSIS.

Generalibus Regni Comitibus ad diem 6. Decembris 1690 in Civitatem Segesvár indictis rationalibus de causis Fogarasinum translatis, antequam Domini Status appulissent, Domini Consiliarij ac Regni Deputati de et super certis quibusdam occurrentiis deliberative concluderunt serie sequenti.

(Folytatás)

Die 30. Decembris.

Az ő Felsége élésházában kívántató bizonyos számu köből buza (4—4 forintot igrvén köbliért) limitáltatott ez szerént:

Brassóban szállittatnak:

Mikes Mihály Uram . . .	3000.
Apor István Uram . . .	500.
Henter Ferencz Uram . . .	300.
Bethlen Sámuel Uram . . .	300.
Gyárfás István Uram . . .	300.
Geréb János Uram . . .	300.
Bethlen Miklós Uram . . .	200.
Imecs Tamás Uram . . .	300.

Turi Ferencz Uram	cup.	300.
Henter Mihály Uram	"	200.
Folta István Uram	"	100.
Székely Mózes Uram	"	100.
Miháczi Miklós Uram	"	100.
Kozma István Uram	"	100.
Gyulai László Uram	"	100.
Fekete Pál Uram	"	100.
Eresztevényi István Uram	"	100.
Lőrincz Miklós Uram	"	50.
Barabás János	"	50.
Török Mihály	"	50.
Jankó Péter	"	50.
Forró János	"	50.
Bernád Ferencz	"	100.
Szentléleki Péter deák	"	50.
Miháczi Ferencz	"	50.
Jakabos Mihály	"	50.

Szebenben ezek:

Haller János Uram	cup.	1000.
Bethlen Gergely Uram	"	100.
Bethlen Elek Uram	"	200.
Székely László Uram	"	200.
Bethlen Miklós Uram	"	500.
Bethlen Sámuel Uram	"	200.
Keresztesi Sámuel Uram	"	300.
Lugasi Ferencz Uram	"	200.
Szalánczi István Uram	"	300.
B. Kovács István Uram	"	200.
Urunk ő Nagysága	"	1000.

Fejérvárra ezek:

Gyulafi László Uram	cup.	500.
Torma Miklós Uram	"	100.
Szilágyi András Uram	"	100.
Kendefi János Uram	"	300.
Urunk ő Nagysága	"	1000.
Summa		2000.

Kolosvárra ezek:

Bethlen Elek Uram	cup.	300.
Bánfi György Uram	"	500.
Székely László Uram	"	100.
Jó Mihály Uram	"	100.
Bethlen György Uram	"	100.
Décsei István Uram	"	100.
Bethlen Miklós Uram	"	300.
Egri István Uram	"	100.
Apor István Uram	"	100.

Kemény János Uram	cup.	300.
Bálinti Sigmund Uram	"	100.
Két Nápolyi Péter Uramtól	"	200.
Bethlen László Uram	"	500.
Super proportione et administratione		
30. Decembris commissum.		

Die 30. Decembris.

Convocatoriae ad generalia Regni comitia pro die 10. Januarij mensis et anni subsequentis 1691 indicta expeditae.

Eodem persecutoriae Curuczonum expeditae.

In initio mensis Decembris Fogarasban.

Fejérvármegye alsó járására limitáltatott az Veterani Uram táborára szállittatni contributiot. Buza Saxonicales cub. 400//, zab Saxonicales cub. 2000//. Hus cent. 200, melyből az szászok kapuján kívül egy kapura tritici cub. 2// 1, zab cub. 12// és hus cent 1// 12.

Commissarii administratores

FARKAS FERENCZ.

JÁNOSFALVI JÁNOS.

MÁTÉ JÁNOS Uramók.

ÉS SIMÁNDI JÁNOS Uram.

Die 30. Decembris.

Az ő Felsege élésházában kivántató bizonyos számú köből buza (4—4 forintot igrívén köbliért) limitáltatott ez szerént:

Coronam debent triticum administrare sequentes:

D. Michael Mikes	cup.	3000.
D. Stephanus Apor	"	500.
D. Franciscus Henter	"	100.
D. Samuel Bethlen	"	300.
Stephanus Gyárfás	"	300.
Joannes Geréb	"	300.
D. Nicolaus Bethlen	"	200.
Thomas Imecs	"	300.
Franciscus Turi	"	300.
Michael Henter	"	100.
Moses Székely	"	100.
Martinus Székely	"	100.
Balthasar Székely	"	50.
Nicolaus Mihálcz	"	100.
Stephanus Kozma	"	100.
Ladislaus Gyulai	"	100.
Franciscus Bernad	"	100.

Joannes Barabás	cub. 50.	Dominus Stephanus Apor	cub. 300.	
Petrus Jankó	" 50.	Dominus Franciscus Farkas	" 100.	
Michael Török	" 50.	Dominus Joannes Jánosfalvi	" 25.	
Stephanus Eresztevényi	" 100.	Dominus Sigismundus Nagy	" 25.	
Franciscus Mihálcz	" 50.	Domina relicta Stephani Széki cum		
Petrus Literati de Szent-		filio	" 100.	
Lélek	" 50.	Relicta Petri Budai	" 100.	
Georgius Barabás	" 100.	Dominus Michael Vajda	" 50.	
Georgius Antos	" 100.	Emericus et Stephanus Jósika	" 50.	
Paulus Bedőházi	" 100.	Provisor Curiae Balásfalviensis	" 100.	
Daniel Vass	" 100.	Dominus Paulus Pápai	" 100.	
Gregorius Bogdán	" 50.	Dominus Paulus Okolicsáni	" 50.	
Andreas Köncei	" 50.	Relicta Gabrielis Koncz	" 100.	
Sigismundus Cseh	" 50.	Laurentius Pekri	" 100.	
Andreas Bede	" 50.	Petrus Samariai	" 100.	
Ambo iudices Coronenses	" 200.	Dominus Csulai	" 50.	
Summa cubulorum	7200.	Joannes Batizi	" 200.	
Cibinium debent administrare triticum pro		Petrus Száva	" 50.	
pretio sequentes Domini		Provisor Curiae Küküllőváriensis	" 50.	
Magnificus Joannes Haller	cub. 1000.	Provisor Curiae Radnothiensis	" 50.	
Dominus Gregorius Bethlen	" 100.	Domina relicta Joannis Rédei	" 100.	
Dominus Alexius Bethlen	" 200.	N.B. Ex terra Fogarasiensi.	Relicta . . . . . Fogarasiensis	
Dominus Ladislaus Székely	" 200.		cum Mathaeo Literati	" 100.
Dominus Nicolaus Bethlen	" 500.		Provisor Curiae	" 50.
Dominus Samuel Bethlen	" 200.		Vajvoda Sorbán	" 25.
Dominus Stephanus Szalánczi	" 300.		Stephanus Sinkai alias Literati	" 25.
Dominus Franciscus Lugasi	" 200.		Domina relicta Andreae Horváth	" 50.
Dominus Stephanus Kovács de Bánd	" 200.		Joannes Egerházi	" 50.
Domina relicta Michaelis Teleki	" 500.		D. Gregorius Boronyai	" 200.
Ex tritico Celsissimi Principis	" 1000.		Ladislaus Veres	" 100.
Dominus Stephanus Naláczai	" 200.		Latus cubulorum	2500.
Dominus Valentinus Fránk	" 200.	Ex sede Marus. Ex se- de Ud- var- hely.	Joannes Szekeres	cub. 100.
Dominus Consul Cibiniensis	" 200.		Thomas Dósa	" 100.
Dominus Balthasar Kemény	" 100.		Emericus Boros	" 50.
Dominus Joannes Kereszturi	" 100.		Michael et Stephanus Tót	" 100.
Filij generosi quondam Toldi	" 200.		Stephanus Szeredai alias Literati	" 50.
Dominus Joannes Sárosi de Szilágy	" 100.		Domina relicta Stephani Daczó	" 50.
Dominus Samuel Szentiványi	" 100.		Gregorius Literati de Siketfalva	" 50.
Domina relicta Emerici Lázár	" 100.		Relicta Joannis Alárd	" 100.
Dominus Consul Segesvariensis	" 200.		Relicta Pauli Jakabházi	" 100.
Dominus Consul Mediensis cum ju-			Latus cubulorum	700.
dice regio	" 200.	Summa cubulorum	9800.	
Dominus Consul Kőhalmiensis cum				
judice regio	" 200.			
Dominus iudex regius Nagy-Sinki-				
ensis cum iudice sedis	" 200.			
Civitas Szék	" 100.			
Latus facit cub. 6600.				

(Vége következik.)

DEÉS VÁROS LEVÉLTÁRA.

Közl: K. Papp Miklós.

(Folytatás.)

Folyó szám	O k l e v é l t á r g y a	Az oklevél kelt	
		hol?	mikor?
447.	Déés Borbély János és Kegyes István részére Kis Mihálynak kihágásairól, fenyegetőzéseiről és nős paráznaságairól esketés.	Des	1684. August. 17.
448	Déés városa részére, elszökéseért rabságra vetett Csatáni Pintye Marián kezes levele.	Dees	1684. Decemb. 24.
449	A déési nemesség és polgárság előtt, a közteher viselés miatti egyenetlenség tárgyában tartott közgyűlésben mondott beszéde a B.-szolnoki főispánok biztosának.	Dees	1688. April 17.
450	Fejedelmi paráncs Déés városához, hogy Luczai András volt déési kamaraispán számtartóit és mázsa mestereit sáfárkodásaikról számadásra szorítsák, s ha nem akarnának, elzárassák.	Segesvar	1689. Januar 21.
451	Déés városa hadnagya részére, Bethlen Miklósnak, a szamosujvári tömlöczben létezett Szász Mihály nevű jobbágya előállítására való kezes levél.	Dees	1695. April 12.
452	Egy Szász-Nyiresen halva találtatott német katonának lelettára.	Szász-Nyires	1695. Majus 2.
453	Déés városa részére, Csatánból elszökött Faur János és Kovács János jobbágya iránt felkérő paráncs.	Bonczida	1695. Julius 20.
454	Déés városa részére, Weer Judit Gr. Teleki Mihályné ellen, Csatánból Maróba szökött Faur János és Kovács János jobbágyok felkéréséről hivatalos bizonyítvány.	Maro	1695. Julius 23.
455	Déés városa részére, Csatánból Déésaknára szökött jobbágya Máthé, máskép Puskás Gergely iránt felkérő paráncslevél.	Szőkefalva	1695. August. 25.
456	Déés városa részére, a kolozsvári unitaria ecclesia ellen, a Csatánból Kórodba szökött Dávid Gavrilla jobbágy kiadatása iránti felkérésről hivatalos bizonyítvány.	Kórod	1695. Septemb. 12
457	Déés városa részére Csatánból Kurába szökött jobbágya Pap Alexa iránt felkérő paráncslevél.	Gyalu	1695. Nov. 17.

Folyó szám	O k l e v é l t á r g y a	Az oklevél kelt	
		hol?	mikor?
458	Intő, kihívó és bizonyosító főkormányzói parancs Déés városa részére a kolozsvári ecclesia unitaria ellen, Csatánból Kórodra szökött jobbágy Dávid Gábor kiadatása végett.	Gyalu	1695. Nov. 20.
459	Intő, kihívó és bizonyosító főkormányzói parancs Déés városa részére Zsuki Mihály ellen, Csatánból Kötelendre szökött jobbágy Farkas Pávil kiadatása végett.	Gyalu	1695. Nov. 20.
460	Déés városa részére Szamos-ujvár-Németfi oláh pap ellen, Csatánból elszökött Marián Gábor jobbágy kiadatására felkérő parancs.	Gyalu	1695. Nov. 20.
461	Déés városa részére Csatánból Gerebenesre szökött jobbágys Gabra Simon, Tódor és Lázár János iránt felkérő parancslevél.	Gyalu	1695. Nov. 20.
462	Déés városa részére Csatánból Katonába szökött jobbágys két Popa János iránt felkérő parancslevél.	Gyalu	1695. Nov. 20.
463	Déés városa részére Czegei Vas György ellen, Csatánból Méhesre szökött Selyk Péter jobbágy kiadása végett felkérő parancslevél.	Gyalu	1695. Nov. 20.
464	Déés városa részére Lugos Borbára Torma Istvánné ellen, Csatánból Szentmihálytelkére szökött Máté Tódor, Bertalan és Czidor nevű jobbágys iránt felkérő parancslevél.	Gyalu	1695. Nov. 20.
465	Déés városa részére Barothi János ellen, Csatánból Pálotkára szökött Andoni Thodor nevű jobbágy kiadatására felkérő parancslevél.	Gyalu	1695. Nov. 20.
466	Lajstroma azon jobbágysoknak, kiket részint Déés városa tulajdonosaiknak kiadott, — részint másoktól magái gyanánt felkérve ki —, vagy nem kapott.		1695. tájt.
467	Déés városa részére Csatánból Szent-Gothárdra szökött jobbágys Gabra János és Mersa László iránt felkérő parancslevél.	Gyalu	1695.
468	Déés városa részére Csatánból megszökött Gazdag Demeter jobbágy iránt felkérő parancslevél.	Colosvár	1696. Martius. 25.
469	Zilahy, László János részére, az általa szalontai Szabó Istvántól Déésen a Kis Szekeres utczában elzáló-	Deés	1696. Junius 23.

Folyó szám	O k l e v é l t á r g y a	Az oklevél kelt	
		hol?	mikor?
	gosított házról kötlevel, az eladó nőjének nyiresi Harangozó Erzsébetnek, mint a ház igazi tulajdonosának némi ellenmondásával.		
470	* Déési Debreczeni György részére, aziránti tiltakozási bizonyítvány, hogy Szalontai Szabó István és neje Harangozó Erzsébet déési házokat el ne idegenítsék.	Des	1696. Junius 26.
471	* Déés városa részére Peteki Nagy Zsigmond ellen, Csatánból Gerebenesre szököt Deszkán Lázár György nevű jobbágya iránt felkérő parancslevél.	Thorda	1696. Junius 29.
472	* Déés városa részére Peteki Nagy Zsigmond ellen, Csatánból Gerebenesre szökött Deszkán Lázár György jobbágnak felkéréséről hivatalos bizonyítvány.	Gerebenes	1696. August. 18.
473	* Déés városa részére aziránti esketés, ha a határon a közsordákon kívül fejedelem, vagy más bárki tartott e különös csordát, ménest és juhnyáját.	Dees	1696. Septemb. 17.
474	* Déési Hatházi Szabó Jánosnak, mint orgazdának, fogságbóli szabadulásakor a város részére adott kezeslevél.	Dees	1697. Junius 10.
475	* Sárosi János tartományi főbiztosnak Déés városához intézett levele, melyben főleg az utazókat illető szabályok kivonatát, addig is, míg kinyomtatattának, előlegetesen megküldi.	Szeben	1698. Januar 20
476	* Déés városa által kiadott, — Gönczi Mihálynak nősparáznaságaért törvénybe idéztetéséről szóló hivatalos bizonyítvány.	Dés	1698. Martius 10.
477	* A déési és déesaknai határszélbeli kijáratást illető hivatalos jegyzék.		1698. April. 29.
478	* A fehérvári 1698-i Junius 7-i országgyűlésen hozott törvénycikkeknél kivonata.		1698. Junius 7.
479	* Déési Székelyhidi János részére aziránti esketési töredék, hogy egy bérest a Kaliczka mellett nem ő ölt volna meg.	Dés	1698. Junius 9.
480	* Déési Kis Márton irótványáról esketés. (Folytatása következik).		1698. Sept. 24.

ASZTYÁVNICKAI LEVÉL- TÁRBÓL.

Közlő: Szilágyi Sándor.

A történelmi társaság mult évi kirándulásán a „szekerező“ commissióval — melynek Szabó K. az állandó elnöke — Sztyávnicskára küldtettem. E földi paradicsomnak báró Révay Simon főispán a tulajdonosa, ki nemcsak a legelőzékenyebb vendégszeretettel fogadott bennünket, hanem épen oly ritka liberalitással levéltárának összes kincseit buvárkodásunknak engedé át. Azok közül, miket a rendkívül gazdag levéltárból magam czéljára vonatkozólag lemásoltam, az alább következő négy okmányt bemutatom e lapok olvasóinak.

Datum nincs.

LCU Cluj / Central University Library

Illustris Magnifice Domine Domine mihi plurimum confidentissime et colendissime.

Egynehányszor indultam, uram, kegyelmed látogatni, de olyankor szállásán nem volt kegyelmed; tudtam is, hogy sok foglalatossági vannak szüntelen kegyelmednek, nem is bátran mehettem kegyelmedhez; de talám kegyelmednek is immár dolgaiból leszzen üressége ezután felette szívem szerint megyek kegyelmedhez. Minthogy, uram, gyermekségem utától fogva biztam is kegyelmedhez; meg is tapasztaltam az kegyelmed igaz jó akarátját hozzám: azért most is ilyen dologból találok meg kegyelmedet. Bizonyosan megérttettem, hogy palatinus uram ő nagysága én reám igen neheztel: csudálkoztam igen elsőbe, mi lehetne az oka, holott nemhogy vétettem volna ő nagyságának: de ez világon mindenek előtt minden jót, nagy dícsíreteket szóllottam és oly szívvél voltam s úgy örültem ő nagyságának, hogy az maga gyermeke sem kívánhatott volna több jót ő nagyságának mint én. — Azért úgy érttettem, hogy ő nagyságának elsőbe Imreffy János irt volt felőlem sok nem

igazat, azután több nem barátim is, Báthory fejedelem hivei annál is többet szóllottak; noha hazudtak, de én nem csudálom, hogy olyan dolgokért ő nagysága neheztelt; mert méltó akárkit is gyűlölni, az ki azokat cselekedte volna, az miket én felőlem mondtok ő nagyságának: de, uram, mind külömben voltak azok az dolgok és én ártatlan vagyok teljességgel azokból. Ő nagysága pedig inkább hiszi azoknak, az kik halálos ellenségim, felőlem való szavokat, hogy nem mint az én igaz mentségemet; tudnivaló dolog pedig, hogy az ellenség ellensége ellen erőlködik mindent mondani s cselekedni az mivel ártat olyanokat. Én az szebeniekre és mind az erdélyi szászokra (olyakra, az kik fők és mindent igazán tudnak) örömet ráhagyom magamat; ha azok vádolnak vagy nyilván ellenem bizonyitnak valamit, én is vétékessé hagyom magamat: de én azoknál, az kiknél illet, satisfactiót adtam, elegendő emberi bizonságokkal, fő személyekkel pedig, úgymint Báthori fejedelem prédikátorával, egynehány fő szászokkal és magyarokkal megbizonyítottam Erdélyben, hogy én nem vétettem Szebennek, sem másnak senkinek és Imreffinek azok az főemberek szájából hallották, hogy az én utamat ő el akarja mindenütt gátolni és mind moldovaiaknak, havasaliaknak, magyarországiaknak úgy irtam (azt mondotta) hogy gyűlöljék; bizony, úgymond, mindent irtam ő nevével, valamit egyebektől akárkitől hallottam: mert semmit ki nem vehettünk urunkkal együtt Sarmaságiból etc. sok efféleket és igen nyilván mondott asztalánál. Sőt az mi nagyobb, az Imreffinekem irt levelét, keze irását mindeneknek mutogattam, az kiknek illet Erdélyben, hogy fejedelem nevével szememre vetette, hogy semmit meg nem mondtam semmi országok és emberek dolgaiban. Noha (úgymond) ő felsége bizonyosan végére ment mind az szebeniek dolgának, mind Raduly vajdáának és neheztel ő felsége kegyelmedre efféle dologért etc. látta száz ember azt az levelet: kihez képest és több efféle dolgokból és mind az Imreffy és fejedelem több sokszori szovaiból annyira megértették vala az erdélyiek az én ártatlanságomat, hogy sem szebeniek, sem egyéb erdélyiek felőlem nem panaszkodtak, sőt

szídták Imréfít érettem. Elég bizonság Raduly vajda és Constantin vajda, az kik előtt Imréffi szinte úgy vádolt, vagy irogatott reám és sok rút dolgot fogott reám, az mint palatinus uramnak ő nagyságának és egyebeknek is irogatott volt felőlem. És mindaddig haragudt Raduly vajda is reám, valameddig Erdélybe nem ment és ott az szászoktól és sok főfő emberektől tudakozta meg és jól végére ment mindennek; azután ez óráig is szinte olyan jóakaróm, mint régen volt; hasonlóképen Constantin vajda, még utamba is mikor kijöttem egy lovat küldött ajándékon, maga, hitemre, én nem kívántam tőle. És ha lélek szerént meg akarja mondani Nádasi Tamás uram is, tudom, hogy hallotta az fejedelemnek felőlem abból való panaszolkodását, hogy senki ellen semmi dolgot nem érthetett tőlem. De ugyan az fejedelem titkos és cancellarius helyen való secretarius, ki most Szakmárt vagyon, tegyen bizonságot felőlem és minden Báthorinak irt levelimet előadhatja: megtud mindeneket akárki azokból is nyilván érteni.

Én pedig, mikor tavaly Erdélybe bementem volt is, nem hir nélkül mentem be, az kinek érteni és tudni kellett nagy embereknek hirekkel és tetszésekkel lött etc. Azért bemenésemmel nem vétettem senkinek. Ott Erdélybe létembe sem vétettem senkinek. És mindezeket, ha valaki kívánja, jobban is megbizonyíthatom. Nem tudom tehát miért neheztelhet ő nagysága. Holott azok nem neheztelnek, az kik az nyavalyába estek és nem is vádolnak semmivel. Én békével lakom vala Erdélybe, az mennyire engedtek, és semmit abba sem tudtam, mit végeztek ide ki Magyarország és király urunk ő felsége. Csak akkor lött híremmel, mikor Forgách uram az ő felsége magyarországi hadával Kolosvárnál volt. Nekem házamhoz küldte generalis uram az palatinus uram ő nagysága levelét, kibe minden rendeket az király urunk ő felsége hűségére intett; én küldtem meg is az városokba az ő nagysága leveleit; mert mind ő nagyságához, mind király urunkhoz hittel voltam az hűségre köteles; de Báthory Gáborhoz nem voltam. Én mindenemet elvesztettem; magam búdosóvá löttem az ő felsége hűségé mellett; és mégis én vagyok bűnös.

Bizony keserves szívvél írom ezt kegyelmednek, uram. Én mindennel megbizonyítottam hűségemet és igaz voltomat, kiért, azt tudtam, hogy kedves ember lehetek ide ki, és mégis az én ellenségim szovának nagyobb hitele vagyon, hogysem énnekem. Hallottam azt mindenkör, hogy ez világon jó helyett jót ne várjon ember. De ha én Magyarországnak, palatinus uramnak és király urunknak nem akartam volna igaz lenni Erdélybe: bizony kedvét tudtam volna találni az fejedelemnek és ide sem jöttem volna etc. etc. kegyelmedet azért, mint igazán meghitt jóakaró uramat kérem, ezeket megértvén, valami igen jó commoditással ő nagyságának felőlem emlékezzék úgy, hogy neheztelését vegye el rólam és ártatlan voltomra olyan nehéz ítéletbe ne legyen felőlem. Eljű még az üdö, hogy ő nagysága nyilvánban megérti az én dolgaimat, és talán szánakozva is jutok eszébe, mely méltatlan szenvedem az gonosz akaratu emberek nyelvének kárhözhatását és gyalázását, kiknek ő nagysága ennyire elhitte ekkédig szavokat. Én nem tagadom, uram, mert az erdélyiekkal, brassaiakkal és abba levő rendekkel és király ő felsége több hivel egy hajóba evezek; el is hittem, hogy azok között egyenlőképen ő felségének és ő nagyságának s kegyelmeleknek is gondjaviselése én reám is terjed. Mindazáltal mégis kérem kegyelmedet, mindenből legyen oly patronusom, hogy teljes életembe köszönhessem és szolgálhassam meg kegyelmednek. Kegyelmed megbocsásson ilyen sok írásomról: rövidebben dolgomat meg nem jelenthettem, sőt sokat magam mentségében elhagytam, félvén sok írással terhelni s bántani kegyelmedet. Én igaz szüből, az még élek, kegyelmedé vagyok s leszek etc. Az szent isten kegyelmedet éltesse *stb.*

P. S. Kegyelmed, uram, ez írásomat elolvassván, szaggassa el osztán.

Illustris Magnificae Dominationis Vestrae

Servitor perpetuo addictissimus et
sincerissimus

SIGISMUNDUS SARMAŠÁGHY M. P.

Külczim: Illustri et Magnifico Domino Domino Petro de Rewa Comiti perpetuo Comitatus Thuroczensis *stb.*

(Eredetije a. báró Révay család sztyavnicskai levéltárában.)

OKLEVELEK A TÖRÖK VÉDURÁ- LÓM KORÁBÓL.

IX.

Hatalmas, győzhetetlen császáruink kedves és becsületés meghitt Úr hive, tengeren innen lévő birodalmának és fényes hadainak fő gondviselő szerdárja, Budán lévő helytartója, Tekintetes, Nagyságos és Méltóságos Ibrahim vezér pasa, nekünk jó akaróink, éljen Nagyságod hatalmas császáruink szolgálatjára.

Gradna nevű falutól iratott Nagyságod méltóságos levelét nagy becsülettel vettem; itt az Tisza mellett azon voltam, általköltözhessem, de az víz is áradván, hajókat is nem kaphatván, ha szintén általköltözhettem volna is, későre lehetett volna. Vévén azért Nagyságod parancsolatját én Szolnok felé jó reggel megindulván, az mint lehet, sietek. Én Nagyságod hozzám való jó akaratjában biztam, bizom most is, kívánván én is Nagyságodnak szolgálni s kedveskedni. Bánom igen az felőlem való hirt, kérem is Nagyságodat affélének hitelt ne adjon. Én hatalmas császáruink minden parancsolatiban eddig is híven eljártam, hogy is mernék én hatalmas császár parancsolatja ellen véteni? Tavalyi velem lévő lövő szerszámoknak az nagyját lehetetlenség volt elhoznom, az kiket megindítottam volt is, azokban is vissza kellett küldenem, valami mezőre valók lévén velem, azokat már el kell vinnem, távul lévén már birodalmombéli erősségektől, vissza nem küldhetem. Nagyságoda: kérem, parancsoljon hatalmas császáruink végbeli vitézinek, hadaimon ne alkalmatlankodjanak mint az váradiak. Irhatom Nagyságodnak, az szathmáriak már is elkezdték országomban az pra-

dálást. Költ az Tisza mellett Csegönél levő táborból, 20 napján kisasszony havának 1682.

Nagyságodnak.

Jegyzés: A névalírás hiányzik, de Apafi Mihály írta.

(Egykoru másolata. K. Papp Miklós gyűjteményében.)

X.

Demetrius Cantacuzenus, ^d Dei gratia ^p Princeps Moldaviae et Ocrainae, ^L ejusdemque haeres ac Dominus.

Az Kegyelmed nekünk irt levelét vettük nagy szeretettel és értvén az Kegyelmed egészségét is, igen örültünk. Isten ennekutánna is tartsa meg Kegyelmedet. Kegyelmed az itt való hireknek tudósítását kívánja, mely dologért nemcsak annyit kívánjon Kegyelmed tőlünk, sőt még külön nagy dolgot is Kegyelmed bizvást irjon, Kegyelmed kedvéért tiszta szüből megcselekszük. Nincsenek egyéb hireink, az hatalmas császáruknak ellenségit magunk és császári haddal együtt ölték, üzték és kergették, sok derekas embereket is fogtak el benne, az kiket az hatalmas császáruknak küldettek; futva magok bementek Lengyelországban, az tatárok pedég bementek Nesibosára, Barra, ott igen sokat raboltak, égettek és annyi kárt tettek, hogy meg nem mondhatni; az tatárok felől pedéglen ma 21 Majj érkezett ide Czuczorára az tatár chán fia ugymint 20-30 ezere magával, itt pedéglen öszvetalálkozván az Méltóságos Szüleiman pása cibájával (1681) és Mahamut pása cibájával (1682); az magok is 10, 15 ezer szerdengecsti törökökkel mind az cameniczai adót s mind az élést beviszik Camenicza várában. Az tatár chán pedéglen most ultima Majj igen sok ezere magával ide jó Moldovában az méltóságos Szüleiman pasával találkozni, hogy együtt az hatalmas császáruknak ellenségire menjenek. Egyéb új hireink nincsenek mostan, de ha megújulnak az hireink, Kegyelmednek menten-tudtára adjuk. Kegyelmedet kérjük, Kegyelmed jó akaró szomszédunk lévén és mű Kegyelmedet régi üdőtől fogván ismervén, Kegyelmed az német

1. Hefel zu Text

szídták Imréffit érettem. Elég bizonság Raduly vajda és Constantin vajda, az kik előtt Imréffi szinte úgy vádolt, vagy irogatott reám és sok rút dolgot fogott reám, az mint palatinus uramnak ő nagyságának és egyebeknek is irogatott volt felőlem. És mindaddig haragudt Raduly vajda is reám, valameddig Erdélybe nem ment és ott az szászoktól és sok főfő emberektől tudakozta meg és jól végére ment mindennek; azután ez óráig is szinte olyan jóakaróm, mint régen volt; hasonlóképen Constantin vajda, még utamba is mikor kijöttem egy lovat küldött ajándékon, maga, hitemre, én nem kívántam tőle. És halélek szerént meg akarja mondani Nádasdi Tamás uram is, tudom, hogy hallotta az fejedelemnek felőlem abból való panaszolkodását, hogy senki ellen semmi dolgot nem érthetett tőlem. De ugyan az fejedelem titkos és cancellarius helyen való secretariususa, ki most Szakmárt vagyon, tegyen bizonságot felőlem és minden Báthorinak irt levelimet előadhatja: megtud mindeneket akárki azokból is nyilván érteni.

Én pedig, mikor tavaly Erdélybe bementem volt is, nem hir nélkül mentem be, az kinek érteni és tudni kellett nagy embereknek hírekkel és tetszésekkel lőtt etc. Azért bemenésemmel nem vétettem senkinek. Ott Erdélybe létembe sem vétettem senkinek. És mindezeket, ha valaki kívánja, jobban is megbizonyíthatom. Nem tudom tehát miért neheztelhet ő nagysága. Holott azok nem neheztelnek, az kik az nyavalyába estek és nem is vádolnak semmivel. Én békével lakom vala Erdélybe, az mennyire engedtek, és semmit abba sem tudtam, mit végeztek ide ki Magyarország és király urunk ő felsége. Csak akkor lőtt hiremmel, mikor Forgách uram az ő felsége magyarországi hadával Kolosvárnál volt. Nekem házamhoz küldte generalis uram az palatinus uram ő nagysága levelét, kibe minden rendeket az király urunk ő felsége hűségére intett; én küldtem meg is az városokba az ő nagysága leveleit; mert mind ő nagyságához; mind király urunkhoz hittel voltam az hűségre köteles; de Báthory Gáborhoz nem voltam. Én mindenemet elvesztettem; magam búdosóvá löttem az ő felsége hűségé mellett; és mégis én vagyok bűnös.

Bizony keserves szívvél írom ezt kegyelmednek, uram. Én mindennel megbizonyítottam hűségemet és igaz voltomat, kiért, azt tudtam, hogy kedves ember lehetek ide ki, és mégis az én ellenségim szovának nagyobb hitele vagyon, hogysem énnekem. Hallottam azt mindenkor, hogy ez világon jó helyett jót ne várjon ember. De ha én Magyarországnak, palatinus uramnak és király urunknak nem akartam volna igaz lenni Erdélybe: bizony kedvét tudtam volna találni az fejedelemnek és ide sem jöttem volna etc. etc. kegyelmedet azért, mint igazán meghitt jóakaró uramat kérem, ezeket megértvén, valami igen jó commoditással ő nagyságának felőlem emlékezzék úgy, hogy neheztelését vegye el rólam és ártatlan voltomra olyan nehéz ítéletbe ne legyen felőlem. Eljű még az üdő, hogy ő nagysága nyilvánban megérti az én dolgaimat, és talán szánakozva is jutok eszébe, mely méltatlan szenvedem az gonosz akaratu emberek nyelvének kárhóztatásit és gyalázásit, kiknek ő nagysága ennyire elhitte ekkédig szavokat. Én nem tagadom, uram, mert az erdélyiekkal, brassaiakkal és abba levő rendekkel és király ő felsége több hiveivel egy hajóba evezek; el is hittem, hogy azok között egyenlőképen ő felségének és ő nagyságának s kegyelmekeknek is gondjaviselése én reám is terjed. Mindazáltal mégis kérem kegyelmedet, mindnből legyen oly patronusom, hogy teljes életembe köszönhessem és szolgálhassam meg kegyelmednek. Kegyelmed megbocsásson ilyen sok írásomról: rövidebben dolgomat meg nem jelenthettem, sőt sokat magam mentségében elhagytam, félvén sok írással terhelni s bántani kegyelmedet. Én igaz szűből, az még élek, kegyelmedé vagyok s leszek etc. Az szent isten kegyelmedet éltesse *stb.*

P. S. Kegyelmed, uram, ez írásomat elolvassván, szaggassa el osztán.

Illustris Magnificae Dominationis Vestrae

Servitor perpetuo addictissimus et
sincerissimus

SIGISMUNDUS SARMASÁGHY m. p.

Külczim: Illustri et Magnifico Domino Domino Petro de Rewa Comiti perpetuo Comitatus Thuroczensis *stb.*

(Eredetije a báró Révay család sztyavnicskai levéltárában.)

dálást. Költ az Tisza mellett Csegőnél levő táborból, 20 napján kisasszony havának 1682.

Nagyságodnak.

Jegyzés: A névalírás hiányzik, de Apafi Mihály írta.

(Egykoru másolata K. Papp Miklós gyűjteményében.)

OKLEVELEK A TÖRÖK VÉDURALOM KORÁBÓL.

X.

IX.

Demetrius Cantacuzenus ^d Dei gratia ^p Princeps Moldaviae et Ocrinae, ejusdemque haeres ac Dominus.

Hatalmas, győzhetetlen császárnk kedves és becsületés meghitt Úr hive, tengeren innen lévő birodalmának és fényes hadainak fő gondviselő szerdárja, Budán lévő helytartója, Tekintetes, Nagyságos és Méltóságos Ibrahim vezér pasa, nekünk jó akarónk, éljen Nagyságod hatalmas császárnk szolgálatjára.

Gradna nevű falutól iratott Nagyságod méltóságos levelét nagy becsülettel vettem; itt az Tisza mellett azon voltam, általköltözhessem, de az víz is áradván, hajókat is nem kaphatván, ha szintén általköltözhettem volna is, későre lehetett volna. Vévén azért Nagyságod parancsolatját én Szolnok felé jó reggel megindulván, az mint lehet, sietek. Én Nagyságod hozzám való jó akaratjában biztam, bizom most is, kívánván én is Nagyságodnak szolgálni s kedveskedni. Bánom igen az felőlem való hirt, kérem is Nagyságodat affélének hitelt ne adjon. Én hatalmas császárnk minden parancsolatiban eddig is hiven eljártam, hogy is mernék én hatalmas császár parancsolatja ellen véteni? Tavalyi velem lévő lövő szerszámoknak az nagyját lehetetlenség volt elhoznom, az kiket megindítottam volt is, azokban is vissza kellett küldenem, valami mezőre valók lévén velem, azokat már el kell vinnem, távul lévén már birodalmombéli erősségektől, vissza nem küldhetem. Nagyságoda: kérem, parancsoljon hatalmas császárnk végbeli vitézinek, hadaimon ne alkalmatlankodjanak mint az váradiak. Irhatom Nagyságodnak, az szathmáriak már is elkezdtek országomban az prae-

Az Kegyelmed nekünk irt levelét vettük nagy szeretettel és értvén az Kegyelmed egészségét is, igen örültünk. Isten ennekutánna is tartsa meg Kegyelmedet. Kegyelmed az itt való híreknek tudósítását kívánja, mely dologért nemcsak annyit kívánjon Kegyelmed tőlünk, sőt még különb nagy dolgot is Kegyelmed bizvást írjon, Kegyelmed kedvéért tiszta szüből megcselekszük. Nincsenek egyéb hireink, az hatalmas császárnk ellenségit magunk és császári haddal együtt ölték, üzték és kergették, sok derekas embereket is fogtak el benne, az kiket az hatalmas császárnk küldettek; futva magok bementek Lengyelországban, az tatárok pedég bementek Nesibosára, Barra, ott igen sokat raboltak, égettek és annyi kárt tettek, hogy meg nem mondhatni; az tatárok felől pedéglen ma 21. Majj érkezett ide Czuczorára az tatár chán fia ugymint 20-30 ezerelel magával, itt pedéglen öszvetalálkozván az Méltóságos Szüleiman pasa cihájával (Egy) és Mahamut pasa cihájával (Egy); az magok is 10, 15 ezer szerdengecsti törökökkel mind az camenicza adót s mind az élést beviszik Camenicza várában. Az tatár chán pedéglen most ultima Majj igen sok ezerelel magával ide jó Moldovában az méltóságos Szüleiman pasával találkozni, hogy együtt az hatalmas császárnk ellenségire menjenek. Egyéb új hireink nincsenek mostan, de ha megújulnak az hireink, Kegyelmednek menten-tudtára adjuk: Kegyelmedet kérjük, Kegyelmed jó akaró szomszédunk lévén és mü Kegyelmedet régi üdőtől fogván ismervén, Kegyelmed az német

1. Képfel az text

és Buda felől való híreknek tudósítása felől ne nehezteljen, mert ez az két szomszéd ország atyafiuságos szeretetet által gubernáltatnak. Ezekkel Istennek oltalma alá ajánljuk Kegyelmedet.

Datum in Jass 1684 die 22 Maij.

Vestrae Generosi Dominationis benevolus
DEMETRIUS CANTACUZENUS m. p.

(oláh-névalírás.)

Semesteru a Horom
Külső: Tekintetes, Nemzetes Daczó János Uramnak, Csík, Gyergyó és Kászón székeknek főkapitányának, nekünk jó akaró szomszédunknak adassék.

(Eredetije K. Papp Miklós gyűjteményében.)

orig. in collectio.

GRÓF SZÉCHENYI ISTVÁN

Br. Wesselényi Miklóshoz.

Constantinápoly August 24-ikén 1830.

Gondold csak kedves barátom, hogy dunai utom olly annyira elgyengített és olly nyomoru állapotra hozott, hogy itt sinlődvén magam sem tudom, mikor szabadulhatok meg innen. Csont és bőr vagyok, és olly sárga mint a viasz. Sokat szenvedtem — és most is olly rosszul történnek functióim, hogy némelykor — de köztünk maradjon a szó — egészen elszomorodván nem tudok mit tenni gyáva testemmel. Hat hete, hogy szinte nem volt természetes székem, — gyomrom, lépem stb. meg vannak dagadva, és igen csekély javulást tapasztalok. Kezdeté hideglőlés volt, melly csak azért degenerált annyira, mert 4 hétig minden segítség, orvos, orvosszer stb. nélkül kellett a hajón a legnagyobb hévségben, millió szunyogok közt, jó és alkalmas provisiók nélkül szenvednem. — Embereim is mind megbetegedtek — ugy Beszédes is — csak Waldstein állotta ki, de az is eret vágat ma magán, és nem jól van, ugy hogy egy-nagy Spítált alkotunk még most is. — Azomban fejem mindig tiszta maradott, és azt reméllem, a Dunáról olly talpraesett jelentést tehetek hazámnak, millyen eddig nem ismeretes; és

igy az elevenit egy kicsinyt, hogy legalább hiába nem jártam és czéomat tökéletesen elértem. October vége előtt alig látom Pestet.

A Dieta tárgyakkal türhetőn meg vagyok elégedve, és ugy a Tudós Társasági rescriptummal. Sok kivétel van ellene, tagadhatatlan, de nálunk az is elég szerencse, ha mászatunk. — Ezen postával, gondold csak — irok e tárgyban egy igen leereszkedő levelet a Nádornak, mellyben kérem, „Az Akadémia felállításában várna rám, mig visszatérek.“ Nem tudom milly effectusa lesz.

De most valami egyebet akarok közleni veled, mellyet kérlek fontolóra vegyél. — Eszterházy Mihálylyal és Andrássival is közlöttem immár.

Az alsó Táblánál két propositiót kellene tenni; és éppen ezen országgyűlés volna ahhoz legalkalmasob.

1-o Hogy a felső táblánál is vezettesen Diarium,

2-o Hogy az 1831-re kiirt Dieta Pesten tartassék.

Tudom, hogy most a felső táblánál olly beszédek fognak tartatni, Cziráky, Ötvös stb. de kivált a Nádor által, mellyekből sokat lehet tanulni, és mellyeknek elveszni kár volna.

Az országgyűlése Pesten tartását pedig minden javasolja—

A hon közepe stb. lakások stb.

Ezeket NB. csendes móddal kellene végbevinni.

Kérlek irjál Semlinbe poste restante. Eszterházy Mihál Pesten volt 14 nap, és fekete színekkel ir a Casinoról stb. és annyi rosz „összedülését hirdeti. — Azomban tettem én már innend rendelést, és reméllem még fel nem dül. Azomban mindezekről irjál, sed prudenter.

Ez nyolczadik levelem ma, azért ha bézárom, ne neheztelj. Isten veled

SZÉCHENYI.

Ne felejtse mondani Te micsoda helyzetésben vagy az országgyűlésénél.